

»Něco tak drzého si od roku 1945 nedovolil nikdo vypustit z úst«

29.2.2024 - Adam Pluhař | Technická univerzita v Liberci

Pane profesore, jak jste vnímal rozhovor Tuckera Carlsona, který vedl jako užitečný idiot 6. února s Putinem? Představuji si správně, že vás jako historika nadzvedlo překrucování historie z křesla?

No, nemám slov. Nejprve jsem si rozhovor pustil anglicky, abych se ujistil, že ty skandální výroky nevznikly nějakým posunem při překladu. Pak jsem si ho na ruském serveru přečetl ještě rusky. A zjistil jsem, že překlad je přesný. Nevím, jestli to Tucker Carlson udělal z nevědomosti, nebo jen pro peníze, ale provedl velmi špatnou věc. Byl absolutně nepřipravený a na Putinovy lži vůbec nereagoval. Podobně neschopen argumentace bych byl asi já, kdybych dělal rozhovor s jaderným fyzikem. Ale Carlson to totálně nezvládl. Ten rozhovor byl zkrátka snůškou lží, a to velmi nebezpečných, na které moderátor nereagoval. Bohužel to může mít obrovský vliv na voliče v Americe. Byl jsem v Americe několikrát a průměrný Američan neví o Evropě nic, o Ukrajině nebo ruských dějinách už vůbec nic. V hlavách jim teď zůstanou jen ty lži.

Připomínám, že rozhovor první den po vydání měl na platformě X, dříve Twitter, 80 milionů zhlédnutí. Co považujete za největší lež?

Je do nebe volající skandál hraničící s drzostí říci, že Polsko vyprovokovalo druhou světovou válku, protože odmítlo německé nároky na odstoupení Gdaňského koridoru. Něco tak drzého a sprostého si od roku 1945 nedovolil nikdo vypustit z úst. Je to zcela vědomé a účelové překrucování historie. Putin to samozřejmě tak podal, aby ospravedlnil agresí proti Ukrajině.

Jak vnímáte tu tak zvanou denacifikaci, kterou původně Putin obhajoval invazi na Ukrajinu?

Rozdělím to na dvě části. Nejprve k té tak zvané denacifikaci. Na Ukrajině samozřejmě žádný nacismus není. Ano, část Ukrajinců oslavuje ukrajinskou povstaleckou armádu a Stepana Banderu jako hrdinu (*Stepan Andrijovyč Bandera byl vůdcem Organizace ukrajinských nacionalistů. Z jeho iniciativy bylo 30. června 1941 ve Lvově, kam ten den vstoupila německá armáda, vyhlášeno obnovení samostatnosti Ukrajiny. Tu ale Němci odmítli a Banderu poslali do koncentračního tábora, kde byl vězněn až do podzimu 1944. V roce 1959 byl v Mnichově zavražděn agentem KGB*). Ve světě je ale naprosto běžné, že jedna a táž osoba je pro někoho hrdina a pro jiného padouch. My jsme ostatně na toto téma měli už před lety zajímavou konferenci. Čili fakt, že Banderu na západě Ukrajiny oslavují, neznamená, že je tam fašismus. Ale především. I kdyby na Ukrajině fašismus byl, tak do toho Rusku absolutně nic není. Je to vnitřní záležitost každé země. Stejně tak nikdo nevolá po dekomunizaci Ruska. Mají tam pomníky zločinců, jako byl Lenin nebo Stalin a také to nikdo nechce napravovat invazi. To je nepřipustná debata a je chyba, pokud se vůbec někdo pouští s Ruskem do polemiky na toto téma.

O čem se mlčí nejen v ruských školách

Sovětský svaz přitom napadl Polsko, a to 17. září 1939. Připomíná se to vůbec v Rusku, nebo je to zamlčená část historie?

Samozřejmě, že se o tom nemluví. Víte, procestoval jsem Rusko až po Vladivostok a je obrovský

rozdíl mezi populací ve velkých městech jako je Moskva, Sankt-Petěrburg a to i na Sibiři jako třeba Novosibirsk či Jekatěrinburk a malých městečkách a vesnicích, kde se zastavil čas. Ti lidé velice často nejen, že neopustili Rusko, ale v podstatě ani oblast, v níž žijí. Nevědí nic o okolním světě, ani o historii a dívají se na ruskou státní televizi, která jim vymývá mozky. Oni vůbec nevědí, že druhá světová válka vypukla v roce 1939. Ostatně Rusové ani nepoužívají termín druhá světová válka, říkají jí Velká vlastenecká válka po vzoru války s Napoleonem v roce 1812. Vnímají to tak, že válka vypukla v roce 1941 napadením Sovětského svazu. Válka už přitom tehdy trvala dva roky. Nehovoří se ani o tom, že Sovětský svaz uzavřel 23. srpna 1939 s Německem pakt o neútočení (tzv. *pakt Ribbentrop - Molotov*) s tajným dodatkovým protokolem o rozdělení Polska a sfér vlivu ve východní Evropě. Což se také skutečně stalo.

Předpokládám, že se o tom mlčí i v ruských školách.

Samozřejmě. Viděl jsem třeba středoškolskou učebnici. Mlčí se i o zimní válce, čili sovětské agresi proti Finsku, ze 30. listopadu 1939. Začátek této války je velice obdobný jako 24. únor 2022, kdy Rusko napadlo Ukrajinu. Došlo k formálnímu obvinění Finska, že zahájilo dělostřelecký přepad proti stanici pohraniční stráže. Vyšetřilo se to a zjistilo se, že šlo o sovětskou provokaci. I v roce 2022 Putin tvrdil, že Ukrajinci napadli samozvanou Doněckou lidovou republiku, kterou Moskva několik dní před tím diplomaticky uznala. Přitom to bylo Rusko, které pomohlo v roce 2014 vyvolat povstání na východě Ukrajiny, přičemž prvním vůdcem separatistů byl Igor Girkin Strelkov z ruské rozvědky. Rusko separatistům poskytovalo zbraně a na straně separatistů bojovali i ruští vojáci. O tom už se dnes v Rusku mlčí. Jak víme, tyto východoukrajinské oblasti byly přímo anektovány do Ruska na základě toho tak zvaného ‚referenda‘, které samozřejmě nelze brát vážně. Na argumentaci o pomoci Doněcké a Luhanské lidové republiky ostatně už Moskva rezignovala, protože by dnes zněla absurdně: ‚Přišli jsme tam na pomoc a pak jsme si tuto zemi vzali.‘

Takže současné ruské děti se už budou učit historii totálně pokřiveně.

Určitě.

Když se vrátím do svých let základní školy v dobách socialismu, nikdy jsem se nedozvěděl, že u nás v roce 1968 došlo k invazi vojsk Varšavské smlouvy pod taktovkou Moskvy. Byl pro mě šok, když jsem se to dozvěděl od rodičů s tím, abych o tom mlčel. Do té doby jsme jen ve škole vyvěšovali obrázky partyzánů a rudoarmějců.

U nás to bylo dáno tím, že byl oficiální výklad daný Poučením z krizového vývoje (*Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ schválil Ústřední výbor KSČ 10. prosince 1970. Tendenčně interpretoval události pražského jara a intervenci vojsk Varšavské smlouvy*) a učitelé se tomu vyhýbali tím, že to nepřednášeli vůbec. Což v té situaci bylo rozumným a morálně přijatelným řešením. Tehdy učitelé, kteří si chtěli zachovat nějakou morální integritu, říkali, že na to nezbyl čas, ať si to děti někde přečtou.

Když se vrátím k těm lžím z Carlsonova rozhovoru, které se teď šíří a nahrávají dezinformační scéně. Dá se předpokládat, že se zneužijí a budou dál žít svým životem?

Nepochybně. To máte jako tak zvané světové mírové hnutí v 50. letech, což byla pátá kolona Moskvy. Pochopitelně, nemůžeme si myslet, že když několik milionů podepsalo Stockholmskou výzvu (*dokument byl přijat roku 1950 stálým výborem světového kongresu obránců míru ve Stockholmu. Vyzýval k zákazu atomových zbraní. Výzva nasbírala na 500 milionů podpisů*) na zákaz jaderných zbraní, že všichni byli placení Moskvou. Ale do vedení byli dosazeni čestní lidé, kteří sehráli také roli užitečných idiotů pro spoustu lidí na západě, kteří měli čerstvý prožitek druhé světové války. Reagovali na to, že by mohla válka vypuknout znovu. Neviděli, že atomová bomba chrání jejich

nezávislost. Víme dnes z odtajněných dokumentů, že Stalin se v roce 1951 začal připravovat na válku. Měla propuknout do dvou až tří let. Ti lidé, co podepisovali Stockholmskou výzvu za zákaz atomových zbraní, si neuvědomovali, že pomáhali sovětskou agresi připravovat. A dnes je to totéž. Všichni ti ‚chcimírové‘ si neuvědomují, že mír chce většina lidí. Pro válku je jen sociopat. Jenže ti, kteří dnes volají po míru Ukrajiny s Ruskem za každou cenu, ve skutečnosti žádají ukrajinskou kapitulaci. A to není žádný skutečný mír.

Co říkáte na Putina slova z rozhovoru o spolupráci Polska s nacistickým Německem?

Je to úmyslná lež. Polsko sice uzavřelo v roce 1934 s Německem pakt o neútočení, ale v něm nešlo žádnou spolupráci. Obě strany se jen zavazovaly, že vůči sobě nepoužijí vojenskou sílu a sporné záležitosti budou řešit jednáním. Stejný pakt mělo Polsko ostatně i se SSSR, a to už od roku 1932. Tyto pakty Polsku stejně nepomohly, protože Polsko spolu s SSSR v září 1939 Polsko napadly.

Ten, kdo nezná svoji minulost, je nucen ji opakovat, je často omílaný citát a klišé. Já ale vidím, jak se historie opravdu opakuje. Záminky k napadání jiných států, vraždy politiků nebo opozičníků, genocida, vyrůstání zla, které nikdo včas nezastaví. Jinými slovy, může se člověk poučit z historie?

To je těžká otázka. Ještě před dvěma, třemi lety bych řekl, že se lidé mohou poučit. Dnes už jsem k tomu trochu skeptický. Tedy, asi jsme nuceni si všim projít znovu.

Slovensko je pro mě citová záležitost

Jste přední znalec slovenské historie a vím, že vás rozdělení Československa velmi mrzelo. Naše katedra historie pořádá pravidelné semináře Česko-slovenské vztahy pro učitele dějepisu a občanské výchovy, historiky a archiváře. Co je pro Čechy a Slováky společným tmelem?

Spojuje nás společná historie těch sedmdesáti čtyř let, co jsme tvořili společný stát, spojuje nás neexistence jazykové bariéry a stále doufám, že nás spojuje i společný zájem v Evropě. Ovšem pochopitelně další vývoj bude záležet i na tom, jaké budou vlády v Praze a Bratislavě. Pokud by Slovensko provádělo politiku vstřícnou k současnému totalitnímu Rusku, tak se naše cesty rozejdou. Což neznamená, že by ty vztahy nemohly být korektní i tak, ale pak by nějaká užší spolupráce na evropském poli byla těžko proveditelná.

Jaký vztah máte vy osobně ke Slovensku?

Pro mě osobně je Slovensko citová záležitost. Jsem český i slovenský občan. Na Slovensku můžu volit, na Slovensku jsem nějaký čas žil a učil jsem tam, manželka je Slovenka a myslím, že kdo mě slyší mluvit, nenapadne ho, že jsem se nenarodil na Slovensku (úsměv).

Letos v lednu vám slovenská prezidentka Zuzana Čaputová udělila u příležitosti výročí založení samostatného slovenského státu nejvyšší státní vyznamenání- Řád Bílého dvojkríže III. třídy za mimořádné zásluhy o všestranný rozvoj vztahů mezi Slovenskou a Českou republikou. Co pro vás ocenění znamená?

Pro mě je to velká čest a pocta. Navrhl mě Historický ústav Slovenskej akadémie vied za moji celoživotní práci na poli bádání o slovenských dějinách. Jak v Praze, tak v Liberci vedu specializační přednášku. Mé knihy Češi a Slováci ve 20. století a Rozdělení Československa 1989- 1992 vyšly už ve třech vydáních. Jednou na Slovensku, dvakrát u nás. Čili, беру to jako ocenění mé celoživotní práce a ocenění si zkrátka moc vážím. Jinak ale svoji práci hodnotit nemůžu. To bych byl jako Jára Cimrman,

který říká: ‚Nepochválíš-li se, nikdo to za tebe neudělá.‘ (smích)

První dějiny Slovenska psané českými historiky

Slováci si nyní zvolili počtvrté stejného politika, který je jako premiér přitahuje spíše na východ. Jak tuto situaci vnímáte?

Tomu se říká paradox demokracie, není to nic nového. V demokracii mohou lidé rozhodovat o věcech, ve kterých se neorientují a sednou pak na lep různým demagogům a populistům, kteří jim slibují hory i s horáky, i když jsou to sliby nereálné. Ale to musíme strpět, je to cena, kterou za demokracii platíme. Protože argument všech diktátorů je, že lidé jsou hloupí, ničemu nerozumějí a oni jsou naopak povoláni k tomu rozhodnout, co je správné.

Vaše historické dílo je úctyhodné. Pracujete na nové knize?

Právě jsem se spolupracovníky dokončil knihu Dějiny Slovenska. Kolegové psali pasáže týkající se kultury, ve které se necítím být tak silný. Koncem února má být kniha expedována. Unikátní na knize je, že jsou to první dějiny Slovenska psané českými historiky. Kniha bude prezentována 11. března ve Slovenském domě v Praze.

Vím o vás, že jste nadšencem pro železniční dopravu. Předpokládám ale, že jste dnes z Prahy do Liberce nedorazil vlakem?

Do Liberce můžete jet vlakem jen, pokud opravdu nevíte, co s časem (smích). I když, několikrát jsem vlakem opravdu přijel. Poprvé, a je to už strašně dávno, když jsem jako člen Klubu železničních cestovatelů soutěžil o titul Mistr železnic. Což je člověk, co projel všechny železniční tratě původně v síti ČSD. Potom byl Mistr železnic České republiky a zvláště Mistr železnic Slovenské republiky. Tehdy jezdil ještě do Liberce přímý vlak. A za dobu, co v Liberci učím, jsem jel ještě asi dvakrát nebo třikrát proto, že jsem se nedostal do autobusu a nechtěl jsem čekat někde v restauraci na další spoj. Dokud se ale nepostaví nová trať, nemůže tady bohužel železnice autobusové dopravě konkurovat. Obávám se však, že já už se toho s ohledem na svůj věk nedočkám.

Četl jste nejnovější knihu absolventa FP TUL Jaroslava Rudiše Návod k použití železnice?

Ano, knihu znám.

Co na ni říkáte?

Čte se dobře.

Pane profesore, tím, že vám kladu otázky, tady zdržuji studentku, která čeká za dveřmi, až ji vyzkoušíte. Jací jsou vlastně studenti historie, které na TUL učíte?

Dobří. Nestěžuji si. V Liberci učím třináct let. Od roku 1992 učím také na Filosofické fakultě v Praze. Všichni studenti musejí mít k historii vztah, neboť každý, kdo historii studuje, si je vědom toho, že nezbohatne. Zároveň ale studují krásný obor.

<https://tuni.tul.cz/a/-neco-tak-drzeho-si-od-roku-1945-nedovolil-nikdo-vypustit-z-ust--152931.html>